

שאור של חולין ושאר של תרומה שנפלו לתוך עיסה של חולין, ואין בזה לבדו כדי להחמיץ את העיסה, ואין בזה לבדו כדי להחמיץ אותה, ונצטרפו יחד והימצוה – רבי אליעזר אומר: אחר אחרון אני בא! שאם שאור החולין נפל לתוכה בסוף, העיסה מותרת. ואם התרומה נפלה לבסוף, היא אסורה. ועוד יבואר בסמוך.

וחכמים אומרים: בין שנפל לתוכה איסור לכתחלה, ובין שנפל איסור לבסוף, לעולם שאור התרומה אינו אופר, עד שיהא בו לבדו כדי להחמיץ (1)!

ואמר אביו: הא דאמר רבי אליעזר "אחר כו-א אחרון אני בא", ואם נפל ההיתר לבסוף

ולא דבר שנגרם על ידי איסור והיתר יחד (15).

ומשנינן: **אלא לא קשיא. הא דקתני "חדש יותין", רבי אליעזר היא. והא דקתני "יוצין", רבנן היא.**

והוינן: **הי רבי אליעזר?**

אילימא רבי אליעזר דשאור – וכדתנן: שאור של איסור שנפל לתוך עיסת היתר והחמיץ אותה, הרי היא נאסרת משום דין "גורם". שכל דבר הנגרם מהאיסור, נאסר כמותו.

וכן הדין בשאור תרומה שנפל לעיסת חולין. שנאסרת לזרים כתרומה, משום דין "גורם".

שאיסור בעין מתבטל חד בתרי, כן היתר הבא מכח גרמת איסור מתבטל בגורם ההיתר. ויעוין **בשערי יושר** שער ג פרק כה בהבנת דבריו. ויעוין **באבני מילואים** תשובה ו, שנתקשה לפי זה, אמאי מותר לכתחלה לאפות בתנור חדש שהוצין? הא מבטל הוא את האיסור בכך. ואין מבטלין איסור לכתחלה.

וכתב ליישב על פי מה שכתב הרשב"א בתורת הבית, שכל איסור שאין הדרך להשתמש בו, אלא באופן שיהיה מבוטל בהיתר, מותר לבטלו לכתחלה.

1. כלומר, שיהיה באיסור כדי לחמץ. אבל בשאור ההיתר אין כדי לחמץ. שאילו יש גם באיסור לבדו כדי לחמץ, פלוגתא דרבי שמעון וחכמים היא. וחכמים דהכא היינו כרבי שמעון דמתיר. תוספות.

ויעוין **במהרש"א** שכתב, דהוכרח להם דחכמים כרבי שמעון. משום דהיכא דיש בכל אחד מהם לבדו כדי להחמיץ, נמי חשיב זה וזה גורם. שהרי לעיל תלו התוספות דין ישן שלא

שהרויח מהאיסור לבדו. תוספות.

ומה דחשיב זה וזה גורם, היינו משום דגם התנור דהיתרא גורם. וכן הוא לדעת המהרש"א. אבל הפני יהושע פירש, דכונתם להקשות, דלא יצטרך לצננו אלא סגי במה שיעמיד בתוכו אבוקה של עצי היתר.

ונראה מדברי התוספות דאיסור לכתחלה דזה וזה גורם. אינו אלא מדרבנן. וצריך עיון. הרי עצם השימוש בתנור היא הנאה מגוף התנור. והרי חפצא דאיסור הנאה הוא. ולא גרע ממכירת התנור, דודאי יש לאוסרה משום הנאה. ומה בכך שמפסיד את התנור. ולא שייך היתרא דזה וזה גורם אלא לענין הפת. שפת אמת.

ויעוין **בחזון איש** סימן קכד במה שכתב בזה. ואכן כתב בזה הרא"ש דדוקא בתנור אמרינן כן. משום דאינו האיסור בעצמו, אלא נגרם מאיסור [ולחצד הא' שהובא בהערה 10, אתי שפיר טפין].

15. והר"ן בפרק "כל הצלמים" כתב, דזה וזה גורם מותר, מפני שנתבטל באיסור בהיתר. וכמו

ונגמר החימוץ על ידי שניהם יחד, אסורה העיסה כתרומה.

ואף שלא נתחמצה העיסה מחמת האיסור בלבד, אלא גם שאור האיסור וגם שאור ההיתר גרמו את חימוצה, הרי היא אסורה. אלמא סבר רבי אליעזר, כל שזה וזה גורם⁽²⁾, נמי אסור⁽³⁾.

ורבנן סבירי להו, זה וזה גורם מותר!

והכי נמי פליגי בתנור חדש שהסיקו בקליפי ערלה. והא דקתני "ויתץ", כרבי אליעזר

מותרת, לא שנו כן, אלא בשקדם וסילק את שאור האיסור שנפל בתחלה, ואחר שסילקו נפל לתוכה שאור החולין! שמאחר וסילקו קודם שהחמיצה העיסה, אין החימוץ מיוחס אליו כלל. ושאור ההיתר הוא זה שחימוץ לבדו את העיסה. ואף על גב שמבלעדי פעולת שאור האיסור בתחלה לא היה שאור ההיתר יכול לגמור את החימוץ, מכל מקום, כיון שבשעת החימוץ כבר בטל האיסור והלך לו, שוב אין הוא חוזר ונעור.

אבל אם לא קדם וסילק את שאור האיסור מהעיסה עד שנפל לתוכה גם שאור ההיתר,

מותר, היינו משום דחצי גורם לא נחשב לגורם. ואם כן, הוא הדין בשאור תרומה. אם אין הוא לבדו גורם את חימוץ העיסה אלא בצרוף שאור ההיתר, לא חשיב מעמיד. ושוב יש לו להתבטל בתערובת ההיתר. קהלות יעקב. ויעוין ברבינו דוד.

3. ותימה, הא תניא בתמורה: כל האסורין לגבי מזבח, כגון בהמה שנרבעה בעבירה, ולדותיהן מותרין. ורבי אליעזר אוסר! וקאמר רב הונא בר חיננא, דלא אסר רבי אליעזר, אלא בשיעברו ולבסוף נרבעו. ומשום דעובר ירך אמו, ואף הוא נשתתף בהרבעה. אבל בנרבעו ולבסוף עיברו, הולד מותר. ואי זה וזה גורם אסור, יאסר הולד מטעם גורם. תוספות.

[ואף דהתם אין הולד אסור מדין גורם, אלא מדין ה"יוצא מן האסור אסור" [שהרי דין גורם ליכא אלא באיסורי הנאה], מכל מקום תליא בפלוגתא דזה וזה גורם. כיון שיוצא מאיסור ומהיתר יחד. וכן איתא להדיא בחולין נח, לענין ולד טריפה. קובץ שיעורים].

ובתמורה תירצו, דדוקא בדבר שאסור להדיוט אסר רבי אליעזר. ולא בדבר שאינו אסור אלא לגבוה.

הוצן בדין זה וזה גורם, משום שנאפה אף על ידי התנור. ואף שבאבוקות האיסור לבדה נמי יש כדי לאפות. מיהו מסיק, דיש לדחות.

וכתב הקרני ראם, דמהתם ליכא ראייה, משום דלא כתבו התוספות, אלא דמשום "זה וזה גורם" לא היה צריך לצנן. אבל אפשר דאכתי צריך להוסיף לו אבוקה דהיתר. ומשום זה היה נחשב זה וזה גורם, ולא מחמת התנור. וכבר פירש כן הפני יהושע בדבריהם [יעוין לעיל כו ב הערה 14].

אבל בעבודה זרה פירשו תוספות, דאף ביש בכל אחד לבדו כדי להחמיץ, אין נאסרת העיסה. והיינו כחכמים דרבי שמעון. ולא חשיב זה וזה גורם, אלא כשכל אחד לבדו אין בו כדי לגרום אלא בצירוף עם חבירו. מהרש"ל.

2. וצריך עיון, הרי בתרומה ליתא כלל לדין גורם, דהא לא הוי מאיסורי הנאה. ואין העיסה נאסרת אלא מחמת תערובת שאור האיסור. אלא דבעלמא היה האיסור מתבטל בששים. אבל שאור לא בטל משום דכדבר המעמיד הוא, מחמת חימוצו. ומאי שייטא לדין זה זה גורם. ויש ליישב, דאף דשני עניינים הם, מכל מקום זה בזה תליא. דלמאן דאמר "זה וזה גורם

האיסור, העיסה אסורה. אבל אם נפלו שניהם בבת אחת, הכי נמי דשרי.

ומשנינן: אלא מרבי אליעזר דעצי אשירה שמעינן דאית ליה, "זה וזה גורם אסור".

דתנן: נטל הימנה [מהאשירה] עצים, הרי הם אסורין בהנאה! שהעבודה זרה אסורה בהנאה, כדכתיב "לא ידבק בידך מאומה מן החרם".

ואם הסיק בהן [בעצי האשירה] את התנור — אם הוא חדש, יותין. ואם הוא תנור ישן שכבר נצרף ונגמרה מלאכתו, יוצן! ולא יאפה בו פת כל זמן שלא נצטנן מהיסק האיסור.

אפה בו את הפת, אסורין בהנאה!

ואם נתערבה אותה פת בפיתים אחרות, כולן אסורות.

ואם נתערבה פת מאותן פיתים אחרות שנאסרו מחמת התערובת, בפיתים אחרות⁽⁵⁾, כולן אסורין בהנאה! שעבודה זרה לא בטילה ברוב, ואפילו באחד מאלף. והרי היא אוסרת את תערובתה, ואת תערובת תערובתה.

היא. דלדידיה, כל פת שיאפו בו תיאסר, אף אם יסיקוהו בהיסק חדש של היתר. שהרי גם היסק האיסור שגמר את התנור, גורם לפת שתיאפה. וזה וזה גורם אסור⁽⁴⁾.

והא דקתני "יוצן", כרבנן היא. וכיון שאין היסק האיסור לבדו גורם את הפת, אלא בצירוף היסק עצי ההיתר דהשתא, הרי היא מותרת. דזה וזה גורם מותר. הלכך לא יותץ התנור.

[ומה שצריך לצננו, אין זה אלא דין לכתחלה. דכל שזה וזה גורם, מותר רק בדיעבד. וכיון שבצינון אינו מפסיד את גוף התנור, אלא את החום שנוצר מאיסור ההנאה, לכך צריך צינון. תוספות].

ותמהינן: וממאי דטעמא דרבי אליעזר כאביי, ודוקא בשקדם וסילק את האיסור היתר רבי אליעזר? דלמא טעמא דרבי אליעזר הוא כדמשמע מסתימת דבריו, משום ד"אחר אחרון אני בא"! דלעולם זה וזה גורם מותר. ואם נפל האיסור מתחלה, לעולם העיסה מותרת. לא שנא קדם וסילק את האיפור, לא שנא לא קדם וסילק את האיפור. ולא אסר רבי אליעזר אלא כשנפל האיסור לבסוף. משום דאזלינן בתר גמר המעשה. וכיון שנגמר החימוץ על ידי

בעצמו חפצא דאיסורא, אלא כל איסורו הוא מחמת שעל ידו הוא נהנה מעצי האיסור שגרמוהו [לעיל כו ב, הערה 10]. אבל אם הוא עצמו נעשה לגוף איסור, מאי קמדמי ליה לקדם וסילקו.

5. ותוספות לא גרסו "אחרות באחרות". משום דהוי ספיקא ספיקא. ואפילו בעבודה זרה שרי.

4. והקשה המהר"ם חלאווה, הא תנור חדש שהוצן, נמי דמי לקדם וסילק את האיסור. שהרי צינן את היסק האיסור.

ותירץ, דלא אמר רבי אליעזר כן אלא בששני הגורמים שוים. אבל בתנור, הגורם הראשון הוא עיקר. לפי שגורם את התנור. ולעולם ניכרת מלאכתו בתנור.

[ויובנו דבריו רק אם נאמר דאין התנור נעשה

מכל מקום, שמעינן מדברי רבי אליעזר, דכל זמן שלא הוליד את דמי ההנאה לים המלח, מודה הוא לדברי תנא קמא, דתנור חדש שהסיקו באשירה יותץ, וישן יוצן. וכן הפת אסורה. אלמא, אית ליה "זה וזה גורם אסור". ואף ברייתא דקליפי ערלה דקתני בה "חדש יותץ", אזלא כוותיה.

[והוא הדין, דהוי מצינו לאוקמא לברייתא דקליפי ערלה, כתנא קמא דרבי אליעזר. דהא אמר להדיא, "חדש יותץ". אלא משום דלא ידעינן מיהו אותו תנא, ניחא לן לאוקמיה כרבי אליעזר. ובאמת כונת הגמרא לרבי אליעזר ובר פלוגתיה⁽⁷⁾.

וברייתא דקתני "בין חדש ובין ישן יוצן",

רבי אליעזר אומר: יוליד הנאה בלבד לים המלח! שצריך לאבד את הדמים שהרויח בכך שהסיק באשירה. וישליך את דמי אותם עצים לים המלח⁽⁶⁾, כדי שלא יהנה מדמי עבודה זרה. אבל הפת עצמה לא נאסרה. שהרי אין היא ממש חפצא דעבודה זרה, אלא שיש שבח עצים בפת. ואין גורם האיסור נחשב אלא כתערובת עבודה זרה בלבד. [רש"י, על פי הר"ן שם].

אמרו לו חכמים: אין פדיון לעבודה זרה! ואף לפת שנאסרה מחמת שבח עצי האשירה לא מהני פדיון. ולא סגי בכך שיאבד את דמי ההנאה, אלא לעולם היא נשארת באיסורה, ואוסרת אף את תערובתה.

בעלמא. מהר"ם חלאווה.

והרא"ש בעבודה זרה שם כתב, דבלא תערובת לא התירו חכמים הולכת הנאה לים המלח. אבל אם נתערבה באחרות, סגי בהולכת דמי העצים. ולא בעינן הולכת כל הפת.

7. רש"י. אמנם להמבואר בר"ן בטעמא דזה וזה גורם מותר, דהוא משום דין ביטול, יש לפרש דדוקא מרבי אליעזר מוכח דזה וזה גורם אסור. דלרבנן יש לומר, דבעלמא מותר. ודוקא בעבודה זרה דלא בטלה, זה וזה גורם אסור. אבל לרבי אליעזר, ליכא למימר הכי. דאם כן, לפלוג נמי ארישא דקתני "אפה בו את הפת, אסורה". ולימא נמי בזה "יוליד הנאה לים המלח", וכמו דאמר היכא דנתערבה הפת. שהרי כל איסור גורם, ענין תערובת הוא. והמוכרח, דאית ליה דאיסור גורם לא מיקרי תערובת. אלא חשיבא הפת כולה כחפצא דאיסורא. ומעתה, שוב ליכא שום סברה להתיר בזה וזה גורם. ולא שנא עבודה זרה משאר איסורים בזה.

אכן לשיטת רש"י, דפליג רבי אליעזר אף

ייעוין בדבריהם בעבודה זרה, שהביאו משם ר"י ב"ר ברוך, דשפיר איכא למיגרס כן. ואיירי דנפלה כל התערובת הזו או רובה, ונתערבה בככרות אחרות. דבכחאי גוונא אמרינן, איסור ברובא איכא.

6. רש"י. וכתב הרמב"ן בעבודה זרה, דמשמע מזה דאף בלא נתערבה הפת באחרות, יש לה היתר על ידי הולכת הנאה לים המלח. וכבר תמהו התוספות שם, דלא משמע דמהני, אלא בנתערבה באחרות. ולכך פירשו, דיוליד דמי כל הפת לים המלח.

ובטעמא דמילתא נתבאר בראשונים, דלא מהני הולכת הנאה לים המלח אלא בתערובת, משום שאין כולה אסורה, אלא רק האיסור המעורב בה. אבל הפת עצמה, אסורה כולה משום שבח עצים בפת. ואין פדיון לאיסור עבודה זרה. ואף בתערובת עבודה זרה בעלמא, לא התיר רבי אליעזר על ידי הולכת הנאה. אלא בתערובת הנאת שבח עצים. לפי שאין היא עבודה זרה ממש, אלא הנאת עבודה זרה

בסיפא דברייתא את הפת שנאפית בקליפי ערלה, אית ליה נמי ד"זה וזה גורם אסור", והוא זה ששנה ברישא "חדש יותץ", הרי רבי היינו רבי אליעזר.

ואם תמצוי לומר דסבר רבי "זה וזה גורם מותר", ולית ליה "חדש יותץ", ולא אסר אלא הכא, בפת שנאפית בהיסק האיסור, משום דיש שבח עצים בפת הוא, וליכא אלא חד גורם דאיסורא — מיהו הני קערות וכופות וצלוחיות של חרס שצרפן על ידי היסק עצי איסור, אפירי אף לרבי. דכי פליגי רבי ורבי אליעזר, בתנור ובקדירה פליגי. דלמאן דאמר [רבי אליעזר] זה וזה גורם אסור, אף הם אסורים. ואף שאין הן עצמם נאכלים, מיהו הפת והתבשיל שמתבשלים בהם נגרמים מחמתם. ואף דאיכא בהו נמי גורם דהיתרא, דהיינו היסק ההיתר, הריהם נאסרים. ולמאן דאמר [רבי] "זה וזה גורם מותר", שרי לאפות ולבשל בהם. שהרי אין הוא נהנה בגוף התנור והקדירה, אלא בפת ובתבשיל המתבשלים בהם. והם מותרים משום דאיכא בהו גם גורם דהיתרא.

אבל קערות כוסות וצלוחיות שנגמרו על ידי האיסור, ויש בהם שבח עצים, אסורין בהשתמשות. משום שגופו נהנה מהם עצמם כששתמש בהם. ובהם עצמם ליכא אלא גורם אחד דאיסורא, בלא גורם שני דהיתרא.

איכא דאמרי: אפילו למאן דאמר "זה וזה גורם מותר", דוקא תנור מותר. משום שאין

אזלא כרבנן [דקליפי ערלה], דאית להו דאף הפת שנאפית בהיסק איסור מותרת. ולית להו כלל שבח עצים בפת. ואפילו היכא דאיכא רק גורם אחד דאיסור. וכל שכן בתנור חדש, שאינו ניתץ. שהרי אינו נאכל בעצמו, אלא הפת שנאפית בו. ובפת הרי איכא שני גורמים. גורם אחד של איסור וגורם אחד של היתר, כמבואר לעיל.

ושוב דחינן: אימור, הא דשמעת ליה לרבי אליעזר ד"זה וזה גורם אסור", לא שמעת כן אלא בעבודה זרה. ודלמא דוקא התם אמר כן. משום דעבודה זרה חמיר איסורה. אבל בשאר איסורין שבתורה, מי שמעת ליה לרבי אליעזר דאמר כן?

ומשנינן: בהכרח דאמר כן רבי אליעזר אף בכל איסורין שבתורה. שהרי אם תאמר שדוקא בעבודה זרה אית ליה הכי, אלא אם כן אמאן תרמייה [כמי תעמיד] את הברייתא דקליפי ערלה? והרי לא מצינו מי שיאמר "זה וזה גורם אסור" מלבד רבי אליעזר שאמר כן באשירה. ומאחר שמצינו לההיא ברייתא שאמרה כן בשאר איסורין, על כרחנו יש לנו להעמידה בשיטתו, ולומר שלא חילק בין עבודה זרה לשאר איסורים.

ועוד משנינן: הא תניא בהדיא: וכן היה רבי אליעזר אומר⁽⁸⁾ בזה וזה גורם, בכל איסורין שבתורה!

אמר אבני: אם תמצא לומר, דרבי שאסר

אליעזר נוהג בכל איסורין שבתורה! כלומר, שהתיר כל איסורי הנאה שנתערבו, על ידי פדיון. והר"ן כתב, דאין היתר זה נוהג אלא בעבודה זרה שתופסת את דמיה [כלומר, הדמים שקיבל

ארישא, לא יתכן לפרש כדרך זו. אבני מילואים, תשובה יב.

8. ובעל המאור הובאה גירסה: וכן היה רבי

ומקשינן: **והתניא** בברייתא **איפכא!** שרבי הוא האוסר, וחכמים מתירים.

ומשנינן: **שמואל, איפכא תני** לה להיא ברייתא.

ואי בעית אימא: שמואל נמי שנה את הברייתא כמו שהיא כתובה לפנינו. אלא שבכונה החליף את השיטות. משום **דבעלמא קסבר שמואל, "הלכה כרבי מחבירי"**. אבל **לא מחבירי**. והיכא דפליגי רבי על רבי, אין הלכה כמותו. **ובהא פלוגתא סבר שמואל, דהלכה כרבי אפילו מחבירי**. וקאסר את הפת, משום דיש שבח עצים בפת. **וסבר, אתנייה** להאי ברייתא **איפכא, כי היכי דניקום** שיטת **רבנן לאיסורא!** כדי שלא יסתור מה דפסק כאן לאיסור, עם מה דקיימא לן "אין הלכה כרבי מחבירי". אבל אם היה שונה את הברייתא

בו עצמו שום הנאה בלא היסק עצי ההיתר. ונמצא דהנאה באה על ידי שני הגורמים כאחד. אבל קדירה שנצרפה על ידי עצי איסור, **אסורה**. שהרי נהנה בה אף בלא גורם שני דהיסק ההיתר. **דחא קבלה בישולא מקמיה דניתן תחתיה עצים דהיתרא**⁽⁹⁾! שעצם מה שהיא מחזיקה את התבשיל חשוב כהנאה. נמצא שנהנה על ידי גורם האיסור לבד⁽¹⁰⁾.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: תני הכי בברייתא דלעיל: **תנור שהסיק בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם, חדש יותין, ישן יוצן!**

אפה בו את הפת — רבי אומר הפת מותרת!

וחכמים אומרים: הפת אסורה! שהפך שמואל את שיטות רבי וחכמים.

דבאמת יש לאסור לכתחלה, משום דאין מבטלים איסור לכתחלה. אלא שכבר נתבאר שם על פי דברי הרשב"א, דכל שאין הדרך להשתמש עם האיסור אלא בזמן שהוא כבר מבוטל בהיתר, ליתא לדין זה. ואם כן, קדירה שהדרך להשתמש בה אף קודם ששופתה על עצי ההיתר, שוב הדר דין "אין מבטלין איסור לכתחלה". **אבני מילואים** שם.

10. **ומהרמב"ם** נראה שהיתה לו דרך אחרת בביאור דברי הגמרא. שכתב בפרק טז ממאכלות אסורות הלכה כד: קדירה שבישל אותה בקליפי ערלה או בכלאי הכרם ובעצי היתר, הרי התבשיל אסור, ואף על פי שזה וזה גורם. שבשעה שנתבשלה מחמת עצי איסור, עדיין לא באו עצי ההיתר. ונמצא מקצת הבישול בעצי היתר, ומקצתו באיסור!

בעדה נמי נאסרים]. ואף על פי שאינה נפדית בכך, מכל מקום התערובת ניתרת על ידי איבוד ההנאה. משום דהוי כמו שביער את האיסור בעצמו. אבל שאר איסורי הנאה שאינם תופסים את דמיהם, לא מהני להו הולכת הנאה לים המלח.

9. וכתב הש"ך בסימן קמב: וקדירה נמי, אף על פי שאי אפשר לבשל בה בלא עצים, מכל מקום הדרך ליתן בה מים ובשר, ואחר כך שופתה על האש. ואם כן משתמש בה בלא גורם היתר. ולפי זה, היכא דברור לו שלא להשתמש בה עד לאחר ששפתה על עצי ההיתר, התבשיל מותר. אלא דלכתחלה אסור בכל ענין.

וצריך עיון, מדוע אסור לעשות כן לכתחלה? ולמה שנתבאר לעיל [כו ב, הערה 15] דהיתר ד"זה וזה גורם" ענין ביטול הוא, אתי שפיר.

וחד אמר: אפילו גחלים לוחשות נמי מותרין! לדברי הכל הרי הן כאפר, ופקע איסורן.

והוינן: בשלמא למאן דאמר "גחלים לוחשות אסורין", שפיר אסר רבי את הפת הנאפית על גביהן, משום דיש שבח עצים בפת! ועדיין עצים הן, ולא אפר.

אלא למאן דאמר "אפילו לוחשות מותרות", פת דאסר ברישא משום ד"יש שבח עצים בפת", לרבי, היכי משכחת ליה? והא לאו עצים נינהו אלא אפר בעלמא.

אמר רב פפא: משכחת לה כשהעצים הבורעים עדיין בעין, ועוד לא נעשו גחלים. ואבוקה יוצאת מהן כנגדו [כנגד הפת] ואופה אותה⁽¹¹⁾.

ותמהינן: מכלל, דרבנן דפליגי עליה דרבי, כז-ב-1 שרו אפילו כשאבוקה כנגדו! משום דסבירי

כצורתה, והיה פוסק לאיסור כרבי, היו באות מתוך זה לידי טעות, והיו פוסקים בכל מקום כרבי, אף כשהוא נחלק על הרבים.

שנינו לעיל: בישלה [לפת] על גבי גחלים של ערלה וכלאי הכרם, לדברי הכל הפת מותרת!

רב יהודה אמר שמואל, ורב חייא בר אשי אמר רבי יוחנן, נחלקו בביאור דין זה.

חד אמר: לא שנו בהפת מותרת, אלא כשבישלה על גבי גחלים עוממות [כבויות]! שאף רבי מודה בהם שכבר פקע איסורם. לפי שדינם כאפר איסורי הנאה הנשרפין, שהוא מותר.

אבל גחלים לוחשות [בוערות, שנראות כמתנענעות ולוחשות זו לזו] אסורין! לפי שאינן ככלל אפר, ועדין לא פקע איסורם. הלכך, הפת שנאפתה בהם, אליבא דרבי היא אסורה.

דהוא משום שאין איסור גורם אלא מדרבנן. מיהו, הוכיחו מדברי הגמרא שם לא כן. ויעוין בתשובות אבני מילואים סימן ו, שכתב לבאר [על פי דברי הכסף משנה], דבישן שלא הוצן יש להתיר, משום דלעולם הוי זה וזה גורם. שהרי איכא נמי גורם דתנור דהיתרא. אלא דבאבוקה כנגדו אסרינן, משום דעדיף מגורם דעלמא, כיון שניכרת ההנאה [יעוין לעיל כו ב בהערה 13 בשם הר"ן]. אבל כשסילק את העצים, שוב יש להתיר משום זה וזה גורם.

מיהו מדברי הרמב"ם פרק טז ממאכלות אסורות הלכה כ"ב, נראה דאף בחדש שלא הוצן, אם גרף את העצים, הפת מותרת. ובהכרח שהחום עצמו, אף שבא מעצי איסור בעודם בעין, כיון שהלכו עצי האיסור דינו כאפר המותר

וכתב הכסף משנה, דמפרש רבינו, דהא דקאמר בלישנא בתרא, דקדירה אסורה משום דקיבלה בישולא מקמי דניתי עצי היתר, איירי באופן שקודם בישלה בעצי איסור, ואחר כך הוסיף עליה עצי היתר. ונגמר הבישול מחמת שניהם. ולא מקילינן ב"זה וזה גורם", אלא כששניהם גורמים בבת אחת. אבל אי קודם גרם גורם האיסור, לא מהני מה דנצטרף אחר כך אליו גורם היתר.

11. ולקמן עה א מבואר, דכל שגרף את עצי האיסור, וכבר אין אבוקה כנגדו, שרי. ואפילו שהחום שישנו עתה בתנור בא מאבוקת העצים, הפת מותרת.

ויעוין בתוספות שם, שתמהו בזה. וכתבו,